

Ирена Р. ЦВЕТКОВИЋ ТЕОФИЛОВИЋ*
Универзитет у Нишу
Филозофски факултет

Оригинални научни рад
Примљен: 27. 11. 2020.
Прихваћен: 25. 2. 2021.

ЗНАЧАЈ КЊИЖЕВНОИСТОРИЈСКИХ ПРОУЧАВАЊА ЗА ИСТОРИЈУ СРПСКОГ КЊИЖЕВНОГ ЈЕЗИКА

У раду се скреће пажња на значај књижевноисторијских проучавања за развитак појмовно-терминолошког апарата историје српског књижевног језика. Осим што понуђене периодизације развоја српске књижевности директно корелирају са постојећем периодизацијама српског књижевног језика, доприноси историчара књижевности науци о српском књижевном језику могу се пратити и у погледу осветљавања сложеног односа између доситејевске и вуковске концепције српског језика, књижевности и културе, као и друштвеног контекста који је од нарочитог значаја за разумевање лингвистичких чињеница. Поједина терминолошка решења (као што је нпр. термин *словеносрпски*, који предлаже М. Павић), још увек изазивају пажњу, бар када је реч о актуелним питањима терминолошке стандардизације у области историје српског књижевног језика.

Кључне речи: историја књижевности, историја српског књижевног језика, периодизација, терминологија, славеносрпски језик.

На доприносе историчара српске књижевности у погледу развитака и унапређења теорије, методологије и појмовно-терминолошког апарата историје српског књижевног језика већ је у српској лингвистици скренута пажња. Тако Александар Милановић поједине истакнуте историчаре српске књижевности, као што су: *Јован Деретић* (Милановић 2014а), *Драгиша Живковић* (Милановић 2015), *Милорад Павић* (Милановић 2016), одређује и као историчаре српског књижевног језика.¹ С друге стране, рад *Корелације између периодизација књижевног језика и периодизација књижевности*, посвећен је Павлу Поповићу и његовом доприносу развиту науке о српском књижевном језику (Милановић 2019).

---

* irena.cvetkovic.teofilovic@filfak.ni.ac.rs

¹ На недовољну искористићеност судова М. Павића о развоју српског књижевног језика у XVIII и XIX веку у лингвистичким истраживањима скренула је пажњу и Љиљана Суботић (Милановић 2016: 143).

Као резултат анализе одабраних дела горенаведених историчара књижевности, при чему се у средиште интересовања ставља српска књижевност, језик и култура XVIII и XIX века, у поменутим радовима А. Милановића, могу се издвојити и најважнији доприноси науке о српској књижевности проучавањима српског књижевног језика, као што су: резултати периодизација који у великој мери корелирају са познатим периодизацијама српског књижевног језика, резултати проучавања књижевног текста у зависности од припадности стилској формацији и жанру, анализа односа између доситејевске и вуковске концепције српског језика и културе, анализа Мркаљеве реформе ћирилице и сл. Овом прегледу доприноса књижевноисторијских проучавања за историју српског књижевног језика, свакако, могли би се додати и следећи који нису обухваћени или подробније анализирани до сада: скретање пажње на одређене недовољно истражене одлике текстова славносрпске епохе, осветљавање културноисторијских и друштвених околности за настанак појединих дела, као и биографија појединих писаца, уочавање улоге скрајнутих писаца чији допринос српској књижевности не мора бити у корелацији са њиховим доприносом развоју српског књижевног језика, допринос развоју појмовно-терминолошког апарата итд.

Основни циљ овога рада јесте заправо указивање на читав низ сегментата у којима се огледа допринос историчара српске књижевности развоју науке о српском књижевном језику, пре свега, имајући у виду епоху која је претходила појави Вука Караџића и која је дуго времена била запостављена у српској науци уопште. Исцрпан преглед утицаја не би био целисходан ни могућ, нарочито имајући у виду да се често пре може говорити о корелацијама него о директним последицама.

Када је реч о два најзначајнијим периодизацијама развоја српског књижевног језика, треба напоменути да су их израдили руски лингвисти, као што, уосталом, проучавање српског књижевног језика предвуковске епохе започиње управо интересовањем иностраних слависта за овај период српске културе који је остао у сенци велике Вукове победе.² На тим почецима управо стоји име Бориса Унбегауна, руског научника у емиграцији, који је 1935. године објавио књигу *Почеци књижевног језика код Срба*, на чијим уводним странама аутор истиче да епоху која је претходила Вуку Караџићу замишљамо обично као „језички хаос“ (Унбегаун 1995: 18), те да је неопходно израдити студију где би развој књижевног језика био анализиран корак по корак, где би различити аспекти овог језика били анализирани и тумачени према њиховој улози. Унбегаун даље истиче: „Располажемо само кратким прегледима које нам нуде извесни радови из историје књижевности, а најбољи је онај који је за XVIII век дао Ј. Скерлић“ (1995: 19).³

² О доприносу иностраних проучавалаца проучавањима књижевног језика код Срба у XVIII и првој половини XIX века в.: Цветковић Теофиловић 2011: 109–120.

³ Унбегаун овде мисли на Скерлићеву књигу *Српска књижевност у XVIII веку* (издање из 1923). Прегледом литературе коју је користио може се видети да му је од веће помоћи била Скерлићева *Историја нове српске књижевности* (издање из 1921).

У наведеној књизи Унбегаун, као што је познато, разликује три периода у развоју српског књижевног језика пре Караџићеве реформе: 1. од 1690. до 1740, када је у употреби српскословенски језик; 2. од 1740. до 1780, када је књижевни језик рускословенски или славенизирани руски, којем почињу да конкуришу славенизирани српски и, епизодично, књижевни руски; 3. последњих двадесет година XVIII и почетак XIX века – превага славенизираног и русифицираног српског као књижевног језика и покушај да се он замени језиком сељака, лишеног црквенословенских елемената (Унбегаун 1995: 21). Није тешко запазити да се поменута периодизација доњом својом границом ослања на Скерлићево мишљење по коме је за стварање нове српске књижевности од пресудног значаја била сеоба једног дела српског народа са Балкана у Аустрију, изложено у *Историја нове српске књижевности* (1967: 24). Осим тога, Скерлић истиче да први ступањ при прелазу из средњовековне писмености у модерну књижевност представљају српскословенски писци који заузимају период од 1700. до 1740. године који пишу језиком старије српске писмености (1967: 49). Други ступањ у модернизовању српске књижевности представљају писци који испуњавају доба 1740. до 1780, који су потпуно под руским утицајем (Скерлић 1967: 49), док је трећи ступањ у вези са јозефинизмом, чија владавина започиње 1780. године када Срби долазе под утицај западне културе, при чему је централна фигура Доситеј Обрадовић (Скерлић 1967: 81–82).

На поменуту Унбегауну периодизацију развоја српског књижевног језика која је, очигледно, под директним утицајем Скерлићеве периодизације нове српске књижевности (иако то Унбегаун нигде не истиче), осврнуће се касније Н. И. Толстој, прихвата је и модификује, стварајући на тај начин другу познату периодизацију српског књижевног језика, при чему истиче и следеће: „Ова нам периодизација исто тако делује оправдано и с историјскокултурне и историјскокњижевне тачке гледишта” (Толстој 2004: 69).⁴ На основу свега наведеног помало изненађује констатација Б. Унбегауна да се његова периодизација односи само на еволуцију књижевног језика, те да се не би могла без измена применити на проучавање саме књижевности (1995: 21). У овоме треба видети заправо недостатак искључиво лингвистичких основа периодизација књижевности Ј. Скерлића којима је донекле прибегао и П. Поповић при стварању модела целокупне српске књижевности (Милановић 2019: 146).⁵

Када је реч о методологији, у проучавањима историје српског књижевног језика велики значај придаје се Толстојевом тумачењу језичко-стилских одлика текста у зависности од жанра. Говорећи о старој српској књижевности, Толстој се ослања, пре свега, на систем литерарних жанрова у ста-

⁴ Трећи модел периодизације развоја типова књижевних језика код Срба предлаже А. Милановић, узимајући у обзир и лингвистичке и културолошке релевантне критеријуме (2019: 147).

⁵ А. Милановић и у Павићевој периодизацији српске књижевности доба просветитељства види језичке основе и корелације са Унбегауновом и Толстојевом периодизацијом развоја књижевних језика код Срба (2016: 145). Корелације међу наведеним периодизацијама уочене су на плану критеријума и код историчара књижевности Д. Живковића (Милановић 2015: 140–142).

рој Русији Д. С. Лихачева (Толстој 2004: 149). С друге стране, сам Толстој подвлачи да се у изгледу већ чувене схеме жанровског система старе српске књижевности (пирамиди), ослањао на „последње фундаменталне радове Димитрија Богдановића, Ђорђа Трифуновића и Биљане Јовановић-Стипчевић, чији допринос изучавању старе српске књижевности има одлучујући значај за даљи развој палеосрбистике” (Толстој 2004: 152). Схема жанровског система старе српске књижевности, може се у извесној мери применити и на славеносрпско доба. Жанровске карактеристике текста тако су постале незаобилазне приликом анализе језичких одлика текстова славеносрпске епохе. Наиме, модел, који је још 1989. године установила Ана Кречмер у тексту на немачком језику, предвиђа да се приликом анализе текстова славеносрпског доба уваже и фактори као врста текста, оригинални текст или превод, време настајања и сл. (1990: 226).

У овом погледу несумњив допринос дали су и Д. Живковић, као и М. Павић који су у фокус својих истраживања ставили функционални стил и жанр приликом описа избора језичких средстава, што је „представљало значајну теоријско-методолошку иновацију у односу на модел који је већ усталио А. Младеновић својим лингвистичким истраживањима” (Милановић 2015: 151; Милановић 2016: 156).

Анализи односа између доситејевске и вуковске концепције српског језика, књижевности и културе подједнака пажња посвећена је и у радовима из области историје српске књижевности, као и у радовима који припадају науци о српском књижевном језику. „Нису”, према Н. И. Толстоју, „случајно историчари књижевности и лингвисти у подједнакој мери испољавали повећано интересовање за стваралаштво и језик Доситеја Обрадовића, видевши у њему претечу нове српске књижевности и новог књижевног језика” (2004: 55). Подсећамо овом приликом да Ј. Скерлић у књизи *Историја нове српске књижевности* износи следећу констатацију о Доситеју Обрадовићу: „Све до Доситеја Обрадовића српска књижевност нема књижевног, правог писца” (1967: 82), док у књизи *Српска књижевност у XVIII веку* истиче: „Он високо стоји над својим добом, везује XVIII век са XIX, и својим идејама и утицајем преноси се не само на XIX век но и на данашњицу” (1909: 330).

Међу историчарима српске књижевности посебну пажњу доситејевској и вуковској концепцији и језичкој пракси посветио је М. Павић, мада су тек Д. Живковић и Ј. Деретић повукли паралелу између књижевнојезичких концепција и језичких реализација код Доситеја и Вука и тако много „помогли данашњем сагледавању овог круцијалног књижевнојезичког и културолошког питања” (Милановић 2016: 152). Живковић је тако између доситејевске и вуковске концепције књижевног језика тражио првенствено сличности а не разлике, уочавајући пре континуитет од дисконтинуитета (Милановић 2015: 143–144). Деретић, с друге стране, истиче да је у реформи књижевног језика Вук имао претходника у Доситеју Обрадовићу а далеког претечу у Гаврилу Стефановићу Венцловићу. Циљ и Доситеја и Вука био је исти – да се у књижевност уведе језик којим народ говори, али су се разли-

ковали према разлозима који су их опредељивали за то начело и у књижевној пракси (Деретић ³2002: 582).⁶

У студијама о српском књижевном језику Н. И. Толстој посвећује, такође, велику пажњу односу између Доситеја и Вука. У Толстојевом суду да је Вук „довршио, теоријски уопштио, лингвистички засновао (заједно с Ђ. Даничићем и својим другим следбеницима) и кодификовао оно што је спроводио и створио Обрадовић” (2004: 133), можемо препознати заправо Скерлићеве речи о томе да, иако са различитих становишта, обе стране долазе до једног резултата „оно што је рационалист Доситеј Обрадовић започео, романтичар Вук Караџић је срећно довршио” (1909: 12). Толстојеву констатацију прихвата у основи и А. Младеновић, при чему истиче суштину Доситејевог реформаторског поступка која се огледала у писању у великој мери јединственим књижевним језиком, независним од жанра, афирмишући тако доситејевски тип књижевног језика (Ивић 1990: 5–14),⁷ који је многим послужио за узор (Младеновић 2008: 510, 514).⁸

Важно место приликом сагледавања доприноса историчара књижевности науци о српском књижевном језику представљају и студије о Сави Мркаљу и његовом односу према Доситеју Обрадовићу и Вуку Караџићу. Највеће заслуге у том смислу припадају, свакако, Ј. Деретићу који је у више наврата писао о Сави Мркаљу, на шта је већ указано од стране историчара српског књижевног језика (Милановић 2014а). На разматрања Ј. Деретића ослањају се и потоњи радови о овом најзначајнијем реформатору српске ћирилице. Тако се А. Младеновић у раду *Филолошко дело Саве Мркаља* (2008: 253–277) више пута позива на *Расправу Саве Мркаља о српским писменима* Ј. Деретића из 1964. године, при чему апострофира нарочито филозофску подлогу Мркаљеве реформе. Међутим, у раду *Однос Саве Мркаља према властитој реформисаној ћирилици* (2008: 278–295), Младеновић исти Деретићев рад наводи међу радовима у којима влада погрешно деценијско мишљење да се Сава Мркаљ одрекао своје азбучне реформе из 1810. године (2008: 278–279).

Допринос историчара књижевности је велик и када је у питању скретање пажње на неке недовољно истражене језичке одлике текстова XVIII и XIX века. У том смислу А. Милановић скреће пажњу на значај једног поглавља у Павићевој књизи *Историја српске књижевности класицизма и предромантизма. Класицизам*. (1979: 352–358) под називом *Нова геометрија песничке реченице (опкорачење и инверзија)* за синтаксичка истраживања класицистичког стиха (Милановић 2016: 152–153). Наслов овога по-

⁶ Наведена тумачења свакако су и временски и суштински прилично удаљена од писања П. Поповића 1923. године о односу Вука према Доситеју (2000: 351–355). Међутим, иако П. Поповић, оштро конфротира Доситејеву и Вукову концепцију, ипак истиче да стил Вука Караџића на појединим местима личи на типична места из Доситеја (2000: 351, 353).

⁷ Термин *доситејевски језик* употребљава и Душан Иванић у једном од бројних радова посвећених препородном добу српске културе (2018: 142).

⁸ А. Милановић, међутим, истиче да гледиште по коме је Вук само довршио процес започет још у Доситејево доба заправо умањује реалан Вуков допринос стварању стандардног српског језика на народној основи (2015: 144–145).

главља парафразирани је у раду Љ. Суботић: *Барокна геометрија реченице доситејевског типа књижевног језика (Стеријин роман Дејан и Дамјанка)* (Суботић 2007). Осим парафразе горенаведеног наслова, Љ. Суботић цитира и низ других Павићевих студија, посебно се ослањајући на напомене о барокној реченици Ђорђа Бранковића (2007: 242). Павићева књига *Историја српске књижевности барокног доба (XVII и XVIII век)* из 1970. године такође је имала велики утицај на разумевање појава које је Ирена Грицкат 1987. године назвала *барокнизација језика* (1987: 125–127).⁹

Када је реч о последњој споменутој књизи М. Павића, скрећемо пажњу и на веома информативно поглавље о барокној прози XVII и XVIII века, нарочито на део посвећен српском путопису: *Метафизичко путовање, или стари српски путопис XVII и XVIII века* (1970: 305–324), који је у раду И. Грицкат *Језик српских путописа из XVII и с почетка XVIII века* наведен и као извор података о појединим у науци до тада непознатим српским рукописима (1976).

Чини се да неки књижевнојезички поступци и облици на које је скренуо пажњу управо М. Павић још увек нису добили своје место у лингвистичким проучавањима, као што је нпр. случај са широким репертоаром тзв. *визуелне поезије* у доба барока или о поступку *тематског паралелизма* (1970: 105–116).

Као историчар српске књижевности Павић се позабавио и важним питањем историје српског књижевног језика – питањем његовог континуитета и дисконтинуитета, при чему у рускословенском периоду види губљење континуитета у развоју српског књижевног језика, чије се последице и данас осећају (1970: 32–38).

На значај осветљавања културноисторијских и друштвених околности за настанак појединих дела, као и биографија појединих писаца, за радове из области историје српског књижевног језика, указано је у већ поменутом моделу А. Кречмер из 1989. године за анализу текстова славеносрпске епохе. Говорећи, наиме, о појединим недостацима методе упитника који је установио А. Младеновић, А. Кречмер истиче да је метод упитника искључиво лингвистички метод, који као објекат анализе третира језик и то одвојено од текста. Ван граница анализе остају врста текста, његова интенција, његов аутор и целокупни културолошки контекст (Кречмер 1990: 222). Отуда А. Кречмер у свој предложени модел анализе текстова славеносрпске епохе укључује текст који није само лингвистичка појава, већ анализом треба да буде обухваћена и ванлингвистичка компонента – текстовна и социолингвистичка. Притом је централни фактор социолингвистичке компоненте аутор са својом биографијом, школовањем, схватањем језика итд. јер све то „детерминише културолошки контекст у којем је настао текст” (Кречмер 1990: 226). Социолингвистички приступи у радовима Херте Куне о језику Доситеја Обрадовића, као и у појединим радовима Јована Кашића, одавно више

⁹ Новије монографије о језику појединих писаца славеносрпске епохе посвећују пажњу и синтаксичким одликама које се сматрају барокнима. Уп. нпр. поглавље А. Милановића о синтакси у језику Јована Суботића (2014б: 355–395).

нису усамљени примери у проучавањима текстова славеносрпске епохе. У том смислу данас до изражаја нарочито долази несумњив утицај резултата проучавања у оквирима историје српске књижевности на постигнућа у области историје српског књижевног језика, будући да је за оба научна приступа тексту важан подједнако и друштвеноисторијски контекст у коме се он јавља.

Значајно је, међутим, напоменути да место које су поједини писци заузимали или заузимају на мапи књижевноисторијских збивања не мора нужно корелирати са местом које тим писцима припада на путу развојка историје српског књижевног језика. Незаобилазан пример јесте, свакако, претерано критичан и једностран став о развоју српске књижевности и културе у XVIII веку појединих историчара српске књижевности, као нпр. Ј. Скерлића и Тихомира Остојића. У том смислу, док је Т. Остојић порицао Орфелинову оригиналност, новији истраживачи истичу његову тежњу да утре нове путеве у историји српске књижевности (Толстој 2004: 95).

Није непозната науци ни оцена Ј. Скерлића о Ђорђу Бранковићу као слабом писцу, који није добро владао српским језиком. Трудећи се да пише на висини свога предмета, писао је развучено, замршено, мутно, неразумљиво (1967: 46). Већ прве белешке И. Грицкат (1970) о језику Ђорђа Бранковића мењају горенаведену слику, док се у разматрањима А. Кречмер истиче да су *Хронике* Ђорђа Бранковића најзначајнији споменик српске писмености и историографије у доба прелаза од старе средњовековне ка култури новог доба (2005: 49).

Скрећемо пажњу и на стваралаштво Константина Пејичића, споменутог једино у Шафариковој *Историји српске књижевности*. Он је, међутим, у својој драми *Младен и Доброљуб* (1829) оставио значајно сведочанство о акценатским особинама тадашњег шумадијско-војвођанског говора, бележећи удвојеним вокалима квантитет слогова, што је редак ортографски поступак у штампаној продукцији славеносрпске епохе (Цветковић Теофиловић 2016: 191–234).

У новије време, међутим, маргинализованим писцима придаје се већа пажња и у књижевноисторијским проучавањима. Посебно је у том смислу значајна књига Горана Максимовића (2013) о скрајнутим писцима српског 19. века, где су своје место нашли Михаило Максимовић, Атанасије Николић, Анка Обреновић и др.

Када је реч о терминолошким проблемима у науци о српском књижевном језику, пажња ће овога пута бити усмерена само на назив књижевног језика који се у србистици најчешће именује као *славеносрпски језик*. Саму сложеницу, према Скерлићу, употребио је први писац *Хроника* Ђорђе Бранковић (1909: 243), што не изненађује, с обзиром на његову склоност ка придевима сличних а и „китњастијих формација” (Грицкат 1987: 114). Ј. Рајић био је, међутим, први који је 1741. године под *славеносрпским* језиком подразумевао одређени језички тип, онако како га ми и данас називамо (Грицкат 1987: 116).

Дефинишући *славеносрпски језик* као мешовити тип српског књижевног језика, А. Младеновић истиче и да се овај придев са основом *слав-* среће чешће после 1726. године, тј. после организованог увођења рускословен-

ског језика у српској средини (1989: 95, 98). Трагајући за решењем које се боље уклапа у термилошки систем (*старословенски, српскословенски* и *рускословенски језик*), М. Павић употребљава термин *словеносрпски* уз лексему *језик*, иако то није било уобичајено ни у XVIII ни у првој половини XIX века. Термин *славеносрпски*, с друге стране, одлично корелира са устаљеним термином *славенизам* (Милановић 2003: 635). Системско решење, заправо, постоји једино код Радмила Маројевића који у називима књижевних језика код Срба доследно користи основу *слав-* (2000: 129–132).

На основу свега наведеног може се закључити да се историја српског књижевног језика као млада лингвистичка дисциплина нужно ослања на резултате проучавања историчара српске књижевности, што није случајно, имајући у виду да се пре ради о два лица исте ствари него о две потпуно различите научне дисциплине. Велики допринос историји српског књижевног језика представљају резултати књижевноисторијских проучавања нарочито у погледу развитка методологије изучавања текстова славеносрпске епохе. Међутим, бројни су примери корелација, као нпр. у случају разматраних периодизација српске књижевности и српског књижевног језика или у подједнаком посвећивању пажње сложенем односу између доситејевске и вуковске концепције српске књижевности, језика и културе. Као историчар српског књижевног језика, поред Ј. Деретића, Д. Живковића и М. Павића међу историчарима српске књижевности издваја се, несумњиво, и име Ј. Скерлића.

Свакако, треба имати у виду и могуће утицаје у обрнутом смеру,¹⁰ који овога пута нису били предмет разматрања, што само сведочи о нераскидивом јединству језика и књижевности, а самим тим и науке о српској књижевности и науке о српском (књижевном) језику.

ИЗВОРИ И КОРИШЋЕНА ЛИТЕРАТУРА

- Грицкат 1970:** И. Грицкат, Белешке о језику Ђорђа Бранковића, *Зборник Матице српске за филологију и лингвистику*, XIII/1, 85–101.
- Грицкат 1976:** И. Грицкат, Језик српских путописа из XVII и с почетка XVIII века, *Зборник историје књижевности*, књ. 10, Београд, 297–322.
- Грицкат 1987:** И. Грицкат, Још нека питања у вези са славеносрпском епохом, *Јужнословенски филолог*, 43, 111–135.
- Деретић³ 2002:** Ј. Деретић, *Историја српске књижевности*, Београд: Просвета.
- Иванић 2018:** Функција књижевног дјела у препородном добу српске културе, у: Љ. Бајић (ур.), *Српска славистика, колективна монографија*, том 2, Књижевност, култура, фолклор, питања славистике, Београд: Савез славистичких друштава Србије: 139–146.

¹⁰ Стиче се утисак да су у радовима историчара књижевности радо цитиране студије највећих ауторитета међу историчарима српског (књижевног) језика: А. Младеновића, П. Ивића и И. Грицкат.

- Ивић 1990:** П. Ивић, Доситејевски књижевни језик између славеносрпског и вуковског, *НССУВД*, 19/2, 5–14.
- Кречмер 1990:** А. Кречмер, Nekoliko napomena povodom 30-godišnjeg jubileja istraživanja slavensrpskog doba, *Зборник Матице српске за филологију и лингвистику*, XXXIII, 221–231.
- Кречмер 2005:** А. Кречмер, Српски језик између старог и новог доба (о језику „Хроника”, Ђ. Бранковића), *НССУВД*, 34/1, 43–53.
- Максимовић 2013:** Г. Максимовић, *Заборављени књижевници. Књижевноисторијски огледи о скрајнутим писцима српског 19. вијека*, Пале: Српско просвјетно и културно друштво „Просвјета”.
- Маројевић 2000:** Р. Маројевић, *Старославенске студије*, Београд: Филолошки факултет – Крагујевац: ИДП „Нова светлост”, 129–132.
- Милановић 2003:** А. Милановић, Нека савремена термилошка решења у историји српског књижевног језика, *Српски језик*, VIII, 631–635.
- Милановић 2014а:** А. Милановић, Јован Деретић као историчар српског књижевног језика, у: М. Ломпар, З. Несторовић (ур.), *Становиште савремености и историјска прошлост. Књижевни историчар Јован Деретић*, Београд: Филолошки факултет – Ниш: Филозофски факултет, 173–187.
- Милановић 2014б:** А. Милановић, *Језик Јована Суботића*, Београд: Филолошки факултет, Чигоја штампа.
- Милановић 2015:** А. Милановић, Драгиша Живковић као историчар српског књижевног језика, у: М. Ломпар, Н. Николић (ур.), *Књижевни теоретичар, стилистичар, историчар и компаратиста Драгиша Живковић*, Београд: Филолошки факултет, 139–153.
- Милановић 2016:** А. Милановић, Милорад Павић као историчар српског књижевног језика, у: Ј. Дражић, И. Бјелаковић, Д. Средојевић (ур.), *Теме језикословне у србистици кроз дијахронију и синхронију*, Нови Сад: Филозофски факултет, 143–157.
- Милановић 2019:** А. Милановић, Корелације између периодизација књижевног језика и периодизација књижевности, у: З. Бојовић (ур.), *Периодизација нове српске књижевности. Поводом 150. годишњице рођења Павла Поповића (16. IV 1868 – 4. VI 1939)*, Београд: САНУ, 137–149.
- Младеновић 1989:** А. Младеновић, *Славеносрпски језик. Студије и чланци*, Нови Сад: Књижевна заједница Новог Сада – Горњи Милановац: Дечје новине.
- Младеновић 2008:** А. Младеновић, *Историја српског језика. Одабрани радови*, Београд: Чигоја штампа.
- Павић 1970:** М. Павић, *Историја српске књижевности барокног доба (XVII и XVIII век)*, Београд: Нолит.
- Павић 1979:** М. Павић, *Историја српске књижевности класицизма и предромантизма. Класицизам*, Београд: Нолит.
- Поповић 2000:** П. Поповић, *Нова књижевност I. Од Доситеја до Вука и Стерије. Сабрана дела. Књига V*, Београд: Завод за уџбенике и наставна средства, 351–355.

- Скерлић 1909:** Ј. Скерлић, *Српска књижевност у XVIII веку*, Београд: СКА.
- Скерлић 1967:** Ј. Скерлић, *Историја нове српске књижевности*, Београд: Просвета.
- Суботић 2007:** Јб. Суботић, Барокна геометрија реченице доситејевског типа књижевног језика (Стеријин роман *Дејан и Дамјанка*), *Лингвистичке свеске*, 6, Нови Сад, 240–252.
- Толстој 2004:** Н. И. Толстој, *Студије и чланци из историје српског књижевног језика*, Београд: Завод за уџбенике и наставна средства, Вукова задужбина – Нови Сад: Матица српска.
- Унбегаун 1995:** Б. Унбегаун, *Почеци књижевног језика код Срба*, Београд: Вукова задужбина, Орфелин – Нови Сад: Матица српска.
- Цветковић Теофиловић 2011:** И. Цветковић Теофиловић, Књижевни језик код Срба у XVIII и првој половини XIX века – доприноси иностраних проучавалаца, *Годишњак за српски језик и књижевност*, 11, Ниш, 109–120.
- Цветковић Теофиловић 2016:** И. Цветковић Теофиловић, *Језик совершени*, Ниш: Филозофски факултет.

И. Р. Цветкович Теофилович

ЗНАЧЕНИЕ ЛИТЕРАТУРНО-ИСТОРИЧЕСКИХ ИССЛЕДОВАНИЙ ДЛЯ ИСТОРИИ СЕРБСКОГО ЛИТЕРАТУРНОГО ЯЗЫКА

Резюме

В данной работе уделяется внимание значению литературно-исторических исследований в развитии понятийного-теоретического-терминологического аппарата в истории сербского литературного языка. Кроме того, что периодизация развития сербской литературы напрямую связана с существующими периодизациями сербского литературного языка, было также установлено, что исследования историков литературы в большой степени способствуют разъяснению сложного взаимоотношения досифеевской и вуковской концепций сербского языка, литературы и культуры, а также социального контекста, имеющего особое значение для понимания лингвистических фактов. Некоторые терминологические решения (такие как, например, термин *словеносрпски*, предлагаемый М. Павичем), все еще привлекают внимание, по крайней мере, когда речь идет об актуальных вопросах терминологической стандартизации в области истории сербского литературного языка.

Ключевые слова: история литературы, история сербского литературного языка, периодизация, терминология, славяносербский язык.